

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY

**PERSPEKTIVY ÚČASTI ČESKÉ REPUBLIKY NA
STABILIZACI AFGHÁNISTÁNU 2010 – 2012**

Informační materiál a doporučení
Praha, listopad 2009

Obsah

Úvod	3
Budování institucí, podpora dobrého vládnutí a vlády práva	4
Obnova a rozvoj	5
Bezpečnost	10
Závěry a doporučení	13

Úvod

Období následujících dvou až tří let bude pro budoucnost Afghánistánu klíčové. Doposud uplatňovaná strategie mezinárodního společenství nepřináší výsledky v dostatečném rozsahu a tempu. Afghánské instituce jsou nadále slabé a v zemi přetrvává značná míra korupce, mezi jejíž nejviditelnější projevy patřil i problematický průběh prezidentských voleb v srpnu 2009 a následného přepočítávání hlasů. Přes mírná zlepšení se ani ekonomická situace země výrazně nelepší a Afghánistán zůstává závislý na pomoci zvenčí. To platí nejen o konkrétních rozvojových projektech, ale i veřejných financích obecně. Problematickou zůstává i úroveň bezpečnosti v zemi. Přestože afghánské bezpečnostní síly, zejména afghánská národní armáda (ANA), jsou v čím dál větší míře schopny podnikat úspěšné bojové operace, přetrvává problém s udržení kontroly nad dobytým územím po ukončení bojů. Afghánská vláda není ani s podporou mezinárodního společenství schopna dlouhodobě ovládnout rozsáhlá území země, zejména v jižních a východních provinciích.

V průběhu roku 2009 v reakci na nelepšící se situaci v Afghánistánu přehodnocuje mezinárodní společenství včetně NATO a EU, ale i některé jednotlivé státy (USA, Velká Británie) některé aspekty své strategie k Afghánistánu. Všeobecně panuje shoda na nutnosti správně vyvážené kombinace vojenského a civilního angažmá mezinárodního společenství v Afghánistánu. Robustnější a viditelné civilní aktivity by měly zajistit žádoucí tempo budování afghánských institucí a ekonomického rozvoje země a zlepšit vnímání přítomnosti mezinárodních sil ze strany místního obyvatelstva. Posílená vojenská přítomnost by měla zajistit dostatečnou úroveň bezpečnosti pro rozvoj těchto aktivit, urychlit výcvik afghánských bezpečnostních složek a zajistit účinnější ochranu místního obyvatelstva před extremistickými elementy.

Společným jmenovatelem civilního i vojenského úsilí mezinárodního společenství v Afghánistánu je „afghanizace“ ve všech oblastech fungování státu. Cílem je pak samostatné a transparentní fungování afghánských institucí na centrální i provinční úrovni, rozvoj národního hospodářství a fungující místní bezpečnostní složky.

Jako dlouhodobě aktivní hráč v oblasti stabilizace Afghánistánu na civilním i vojenském poli se i Česká republika hodlá v příštích třech letech soustředit na tři základní okruhy svého působení v zemi. Ty zahrnují:

- budování institucí, podporu dobrého vládnutí a vlády práva.
- rekonstrukci a rozvoj.
- posilování bezpečnosti.

I. Budování institucí, podpora dobrého vládnutí a vlády práva

Existence schopné a důvěryhodné vlády je pro transformační proces klíčová, stejně jako existence funkčního justičního systému. Podpora vlády je nedílnou součástí rozvojových programů, v případě České republiky se v současnosti jedná o zajištění infrastruktury a vybavení pro vládu i justiční orgány, zajištění podpůrných edukačních programů a materiálů a výcvik bezpečnostních složek.

V letech 2010 – 2012 se Česká republika v rámci svých existujících programů, zejména Provinčního rekonstrukčního týmu (PRT) v Lógaru, zapojí intenzivněji do přímého poradenství provinční vládě formou vyslání experta k tomu určeného (2010). V rámci transformace PRT zahájí proces předávání vybraných rozvojových programů výhradně do kompetence vládních zastupitelů odhadem v roce 2011.

Český PRT současně do roku 2012 dokončí infrastrukturní vybavení vlády a justice v provincii Lógar a bude i nadále finančně podporovat afghánské národní programy.

Je samozřejmé, že podpora afghánských národních programů, stejně jako příspěvky do jakýchkoli svěreneckých fondů, jsou vázány na dostatek finančních zdrojů dárcovských zemí, včetně České republiky. Nelze tedy s určitostí říci jak budou vypadat v příštích letech. Vzhledem k urgentní potřebě podpory afghánské ekonomiky, což přímo souvisí s upevněním pozice vlády, je ovšem důležité, aby se Česká republika na těchto programech podílela. To se týká i podpory fungování a akceschopnosti afghánských bezpečnostních složek, o nichž pojednává samostatná kapitola, resp. podkapitola tohoto dokumentu.

II. Obnova a rozvoj

Oblast obnovy a rozvoje úzce souvisí i s posilováním vládních kapacit, infrastruktury, bezpečnosti a s důrazem na diversifikaci aktérů v této oblasti. Obnova země je nedílnou součástí celkové stabilizace prostředí a zároveň přípravnou fází pro samostatný ekonomický rozvoj. Proto se ČR bude soustředit v příštích letech na podporu ve všech zmíněných oblastech. Česká republika má v současnosti několik nástrojů na podporu rekonstrukčních a rozvojových aktivit:

- Provinční rekonstrukční tým v provincii Lógar (dále PRT)
- Další rozvojové aktivity v rámci zahraniční a rozvojové spolupráce ČR (ZRS ČR)
- Humanitární asistence
- Bilaterální příspěvky do afghánských vládních rozvojových programů.
- Podpora rozvoje ekonomiky

PRT Lógar

Hlavním cílem PRT ve střednědobém horizontu, cca do roku 2012, by mělo být položení základů pro udržitelný politicko-ekonomický rozvoj v provincii, asistence provinční vládě v napojení na vládu centrální a zahájení transformačního procesu PRT směrem k předávání zodpovědnosti afghánským partnerům. Naplnění tohoto cíle chce český PRT dosáhnout pokračováním rekonstrukční činnosti v oblasti infrastruktury ve spolupráci s americkým týmem tak, aby obyvatelstvo všech osídlených oblastí provincie mělo k dispozici základní instituce – zdravotnické zařízení, školní budovy, administrativní budovy pro provinční vládu a její zástupce v distriktech, policejní stanice. Tato část programu byla úspěšně zahájena a plánovaný rozpočet na rekonstrukci by umožňoval její pokračování v celém sledovaném období.

Nedílnou součástí řešení situace v provincii je rozvoj dopravní sítě a vyřešení energetických zdrojů pro provincii. Český PRT nedisponuje rozpočtem, který by umožňoval aktivní zapojení v řešení tohoto problému, ale účastní se formou expertního poradenství při přípravě staveb komunikací a formou hledání alternativních dočasných řešení (nekomplexních) v případě zajištění dodávek energie. Technicky se jedná o zajištění solární energie, analýzy vodních zdrojů pro případné vybudování menších vodních děl vyrábějících energii, opravy stávajících vodních děl a zkoumání možností využití větrné energie. Vzhledem k expertním možnostem českého PRT se bude program v období 2010 – 2012 nadále zaměřovat zejména na využití a obnovu vodních zdrojů.

Zásadní podmínkou úspěšnosti českého PRT v provincii Lógar je „afghanizace“ infrastrukturních projektů. Projekty zajišťované PRT musejí být afghánským obyvatelstvem vnímány jako pomoc, kterou jim zprostředkovává jejich vlastní vláda. Všechny projekty jsou proto konzultovány jak s provinční vládou, tak i s místní komunitou a realizovány jsou výhradně afghánskými partnery. Výsledná díla jsou vždy předána do vlastnictví afghánských institucí či komunit.

Koncem roku 2009 je ovšem třeba konstatovat, že přes výše uvedená fakta není výsledný efekt dostačující. Afghánské obyvatelstvo stále nevnímá dostatečnou pravomoc afghánské

vlády a vidí v PRT či jiných institucích „paralelní“ strukturu. Provinční vláda, která nedisponuje vlastním rozpočtem, vnímá prozatím negativně nemožnost absolutního

rozhodování o výběru kontraktora či o alokování peněz z rozpočtu PRT. Tento postup ovšem v současné době nelze plně praktikovat vzhledem k vysoké korupci ve státní správě a

možnosti vydírání kontraktorů. V budoucnosti je přesto řešení tohoto problému nevyhnutelné. Řešení navrhované pro české PRT bude součástí transformace PRT, kdy po vytipování jednotlivých sektorů, které budou vhodné k předání výhradně do zodpovědnosti afghánské vládě, dojde v přípravné fázi k zkušebnímu programu v jehož rámci příslušné provinční ministerstvo dostane možnost navrhnout a zrealizovat projekt zcela dle vlastního uvážení a dle výsledku bude posuzována možnost úplné transformace. Dočasným řešením je větší medializace spolupráce s místní vládou. Podpora rozvoje nezávislých médií a navýšení jejich kapacit je a zůstane jedním z programů českého PRT.

Zásadním trendem v období 2010 – 2012 bude i postupné „zcivilnění rekonstrukce“, obzvláště v případě PRT, kdy je v mnoha případech rekonstrukce z nedostatku kapacit týmů stále vedena vojenskou složkou a obyvatelstvem je tak vnímána jako součást vojenské operace. Částečně pozitivní vliv na vnímání ozbrojených sil ze strany místní populace mají zejména tzv. projekty rychlého dopadu (quick impact projects – QIPs)

Důležitým horizontem v činnosti PRT je tzv. proces transformace, neboli předávání odpovědnosti místním subjektům. Diskuse na téma transformace vedené na mezinárodní úrovni potvrdily, že situace v jednotlivých provinciích se liší (geograficky, bezpečnostně, etnickým složením, úrovní infrastruktury, schopnostmi provinční vlády). Z těchto důvodů budou zřejmě jednotlivá PRT přistupovat k transformaci PRT individuálně. Česká republika nepodceňuje situaci a své závazky v provincii Lógar, zároveň však nechce budovat instituci PRT na úkor přirozeného vývoje. Proto i přes umístění provincie v bezpečnostně zhoršené oblasti začne zpracovávat analýzy pro postupné předávání již v roce 2010 a pokud to bezpečnostní situace dovolí, zahájí transformační proces v roce 2011. Samotný proces bude zřejmě trvat několik let.

Zlepšení koordinace a předávání informací mezi národními PRT. Posledním cílem, jehož naplnění by se mělo realizovat ihned, je reakce na potřebu lepší koordinace v rámci jednotlivých národních PRT a mezi jednotlivými aktéry v oblasti rekonstrukčních aktivit, obzvláště v oblasti civilní rekonstrukce. Vhodnou platformou pro zkvalitnění takové spolupráce bude konference PRT, jejímž hostitelem bude v lednu 2010 v Praze české ministerstvo zahraničních věcí. Na základě návrhů programu by se měli setkat všichni zástupci jednotlivých misí z národních úrovní i vedoucí misí přímo z Afghánistánu. Konference se zúčastní i zvláštní vyslanci klíčových zemí pro Afghánistán a Pákistán včetně amerického zmocněnce Richarda Holbrookea.

Své místo v činnosti PRT Lógar bude mít ve sledovaném období i koordinace činnosti s aktivitami EU. V říjnu 2009 EU na základě svého dlouhodobě deklarovaného záměru podporovat Afghánistán na cestě k bezpečnosti, stabilitě a prosperitě a ve světle zhoršující se situace v zemi odsouhlasila plán posílení svých aktivit v zemi. Cílem je přispět k posílení kapacit afghánskému státu natolik, aby byl sám schopen řešit své potřeby. EU se hodlá soustředit na oblasti, ve kterých její kapacity mohou přinést přidanou hodnotu a ve kterých

Afghánistán potřebuje největší podporu. Jde zejména o potřebu lepší komunikace mezi novou vládou a občany, podporu vzdělávání a výcviku vládních úředníků a dalších expertů, boj s korupcí, výcvik afghánské policie, revizi volební legislativy, posilování kapacit lokální správy, podporu lidských práv, zemědělství a některé další oblasti. ČR bude prostřednictvím svého PRT v Lógaru v unijním plánu hledat oblasti a případně konkrétní projekty, které jsou kompatibilní s potřebami provincie a aktivitami PRT, a bude usilovat o propojení jejich implementace. V této souvislosti bude PRT také hledat možnosti využití prostředků Evropské komise pro své rozvojové projekty.

Činnost PRT Lógar tvoří zásadní součást rekonstrukčních aktivit České republiky v Afghánistánu. V posledním období navíc dochází k nárůstu objemu rozvojových aktivit PRT a prohlubování úspěšné spolupráce s afghánskými partnery. V této souvislosti je nutné zajistit udržení dostatečné výše finančních prostředků pro realizaci již probíhajících nebo připravovaných projektů, a to i v období realizace úsporných opatření. Česká republika na základě analýzy potřeb v provincii v roce 2010 navyšuje počet členů civilní složky PRT z 10 na 12 osob a posiluje expertní skupinu o oblast podpory dobrého vládnutí a poradenství v oblasti ekonomického rozvoje. Podobnou, či mírně vyšší úroveň civilního prvku PRT lze přitom předpokládat i v letech 2011 a 2012.

Financování projektů PRT z národního rozpočtu je důležité i pro vnímání ČR jako donora, který investuje přímo do Afghánistánu. Náklady na vojenskou misi ani na civilní experty, které mnohanásobně převyšují rekonstrukční rozpočet nejsou přímou investicí do obnovy Afghánistánu.

Další rozvojové aktivity ČR

V oblasti rozvojových projektů Afghánistán patří od roku 2005 mezi střednědobé priority zahraniční rozvojové spolupráce ČR (ZRS ČR). V roce 2009 (resp. v předchozích letech) byly v Afghánistánu realizovány následující bilaterální projekty:

Název projektu	Realizátor	Gestor	Doba realizace	Celk. rozpočet
<i>Stabilizace příjmů v severním Afghánistánu – provincie Balch (trilater. projekt s EuropeAid, Evropská komise)</i>	<i>Člověk v tísni</i>	<i>MZV</i>	<i>2009</i>	<i>399 221 Kč</i>
<i>Studie „Výstavba nové železniční tratě z iránských hranic do Kábulu“</i>	<i>SUDOP Praha, a.s.</i>	<i>MD</i>	<i>2005 - 2009</i>	<i>9 200 000 Kč</i>
<i>Zvyšování kvality středních zemědělských škol v Afghánistánu</i>	<i>Člověk v tísni</i>	<i>MZV</i>	<i>2008 - 2010</i>	<i>15 500 000 Kč</i>
<i>Studie „Rozvoj MHD v Kábulu“</i>	<i>IKP</i>	<i>MD</i>	<i>2005 - 2008</i>	<i>7 900 000 Kč</i>

Prostředky na rozvojové projekty na rok 2010 jsou již schváleny usnesením vlády č. 1134 ze dne 31. srpna 2009. Co se týká Afghánistánu, byl schválen pokračující projekt „Zvyšování kvality středních zemědělských škol v Afghánistánu“ s rozpočtem 5 500 000 Kč.

Při přípravě Plánu ZRS na rok 2011 a střednědobý výhled do roku 2012-2013 (předkládá se vládě do 31. května) lze alokovat finanční prostředky na rozvojové aktivity v Afghánistánu nad rámec PRT. V souvislosti s tím bude třeba identifikovat vhodné sektory (např. vzdělávání, zemědělství, infrastruktura) i teritoriální zacílení do konkrétního regionu.

Do oblasti humanitární asistence spadá i otázka poskytování stipendií. V současné době studuje v programech o různé délce v ČR 6 vládních stipendistů z Afghánistánu.

Vývoj v počtu nabízených stipendií studentům z Afghánistánu	
2005/2006	5 stipendií
2006/2007	5 stipendií
2007/2008	4 stipendia
2008/2009	4 stipendia (nebylo využito)
2009/2010	2 stipendia

Počet nabízených stipendií se snižuje z toho důvodu, že počet nabízených míst Afghánistánu nebyl v minulých letech využit a dále s ohledem na zkrácení rozpočtu na stipendia z původních 230 mil. Kč na 160 mil. Kč. O přidělení vyššího počtu stipendií lze uvažovat nejdříve od školního roku 2011/2012. Do té doby lze zvýšit počet stipendií pouze v případě odmítnutí žadatelů z jiných zemí.

Výhledově lze rovněž zvážit vyslání českého odborného pedagoga na některou z afghánských vzdělávacích institucí.

Větší účast ČR v oblasti rozvojové spolupráce lze ve sledovaném období realizovat i prostřednictvím nadnárodních nástrojů. Současná nízká míra zapojení však není vždy způsobena nedostatkem úsilí ČR. To platí například v případě EU, kde je znát deficit ve společných aktivitách v zemi. Teoreticky je možné zvážit návrh vytvoření specifického nástroje EU („pool“), ve kterém by se mohly shromažďovat prostředky členských zemí (obdoba PEGAS pro Palestinská autonomní území). Současně je třeba mít na paměti, že od iniciujícího státu se zpravidla očekávají hmatatelné příspěvky a za současného stavu veřejných rozpočtů členských zemí nemusí být úspěch takové iniciativy automaticky zaručen.

Česká republika bude zkoumat možnosti, jak v období do roku 2012 zintenzívnit úsilí při zapojování českých expertů do projektů např. UNDP či UNICEF v Afghánistánu.

Ve sledovaném období je teoreticky rovněž možné hledat způsoby přímé rozpočtové pomoci, tj. přímých transferů do afghánského státního rozpočtu. Příspěvky tohoto typu jsou mimořádně žádané, jejich systémovost je však pochybná, za současné výše fiskálního deficitu v ČR navíc obtížně představitelná. Za úvahu by mohla stát případná podpora konkrétního sektoru, ve kterém se ČR v minulosti již úspěšně angažovala, např. školství.

Humanitární asistence

I přes probíhající rekonstrukční proces dochází v Afghánistánu stále ještě k událostem, které mají humanitární charakter a jako takové je potřeba je klasifikovat. Příkladem může být návrat milionů uprchlíků ze sousedního Íránu či Pákistánu, časté živelní katastrofy, sucho, či mimořádně špatná sociální situace velké části populace.

Tuto skutečnost reflektuje i mezinárodní společenství. Afghánistán je začleněn do Konsolidované humanitární výzvy (CAP) na rok 2010 s požadavkem na 871 mil. USD (o 30% více než v roce 2009). Také Evropská komise pomoc zvyšuje, na rok 2010 počítá s 33 mil. EUR. Pro humanitární intervenci jsou hlavním cílem vnitřně vysídlení lidé, navrátilci a uprchlíci čekající na návrat; ze sektorů jsou zásadní voda, zajištění individuální bezpečnosti, přístřeší, potraviny. Tyto problémy postihují především odlehlé oblasti, kde je zapotřebí okamžitého zásahu a připravenosti mezinárodních institucí i afghánské vlády. Podpora této připravenosti je stejně důležitá jako podpora rekonstrukce. Pokud není asistence poskytnuta včas, dochází často k fatálním následkům a důvěra obyvatelstva v asistenci vlády a mezinárodních sil klesá.

Do oblasti rychlé asistence a humanitární pomoci patří projekty rychlého dopadu (QIP). Z humanitárního rozpočtu MZV byly QIP podpořeny v roce 2007 částkou 4.200.000 Kč (projekty v provincii Badachšán) a 1.200.000 Kč (projekty v Lógaru), v roce 2008 částkou 3.782.000 Kč, v roce 2009 pak částkou 2.888.000 Kč, v obou případech koncentrovaných v Lógaru.

I při předpokládaném snížení humanitárního rozpočtu ČR v roce 2010 (z 85 na 73 mil. Kč) a jeho stagnace v letech 2011 a 2012 lze nadále podporovat například projekty odminování (ca 4 mil. Kč ročně) nebo QIP (dle realizační kapacity, na rok 2010 lze počítat s 3,5 mil. Kč).

Vyčlenit lze i další příspěvek (až do 5 mil. Kč) buď v rámci reakce na CAP pro některou z apelujících organizací (např. agencie OSN), nebo pro nevládní organizace, pokud budou identifikováni vhodní příjemci, ať již z řad nevládních a neziskových organizací registrovaných v ČR, nebo afghánských či z třetích zemí. Je možné Afghánistán zařadit do dotační výzvy na humanitární projekty realizované nevládními organizacemi registrovanými v ČR (max. výše 2,5 mil. Kč/projekt).

Bilaterální příspěvky do afghánských vládních rozvojových programů

Česká republika by se měla zapojit i do podpory afghánských národních programů. Pokud jsou tyto programy funkční, je přínosnější podpořit program, který si určí a řídí afghánský partner, než program postavený a implementovaný zahraničními dárci. Příkladem je celonárodní program „National Solidarity Program“ (dále NSP) administrovaný ministerstvem pro rozvoj a obnovu venkova (MRRD). Česká republika přispívá do programu NSP od roku 2007. Pokud budou v Afghánistánu existovat další celonárodní programy s tak vysokou úspěšností a kontrolními mechanismy, mohla by se Česká republika pokusit zapojit finančním příspěvkem i do nich, namísto přímé implementace některých projektů. Jde o efektivní způsob „afghanizace“ rekonstrukčního procesu.

NSP 2007	162.500,- USD
NSP 2008	137.700,- USD
NSP 2009	99.200,-USD

Pro rok 2010 se MZV pokusí pro účely NSP uvolnit částku ve výši 120 000 USD. Výše prostředků v následujících letech bude závislá na budoucích možnostech veřejných financí ČR.

Podpora rozvoje ekonomiky

Česká republika je a bude schopna přispět k rozvoji afghánského hospodářství především prostřednictvím svého PRT v Lógaru. Provincie Lógar sice nepatří k nejchudším v zemi, po rozvojové stránce je však spíše zanedbaná. Místní hospodářství se primárně orientuje na zemědělství. Nutné jsou zejména investice do infrastruktury, zvýšení produktivity a celkové posílení funkčnosti místních komunit. MZV ČR se proto, jakožto garant civilní části PRT, rozhodlo během let 2008 – 2009 zaměřit na menší projekty na posílení soběstačnosti provincie v oblastech jako je dostupnost vodních zdrojů, elektřiny, dopravní infrastruktury, zdravotní a školní péče a posílení výnosnosti místního zemědělství spolu se zvýšením konkurenceschopnosti farmářů na širším afghánském trhu (primární odbytiště výrobků je Kábul). Cílem projektů je pomoci provincii dosáhnout úrovně, kdy bude možné se zaměřit z velké části na rozvoj ekonomický a umožnit i větší míru zapojení místních a zahraničních komerčních subjektů na rekonstrukci Lógaru.

V roce 2010 bude civilní tým posílen o ekonomického poradce, který bude mít na starosti ve spolupráci s afghánskými partnery a zahraničními poradci v Kábulu zpracování analýz pro ekonomický rozvoj provincie a dále bude poskytovat potřebnou asistenci a poradenství afghánské provinční vládě. Ekonomický poradce by měl zůstat součástí civilního prvku PRT Lógar také v letech 2011 a 2012.

III. Bezpečnost

Pro období 2010 – 2012 se počítá s tím, že Česká republika zůstane aktivním účastníkem operace ISAF, a to především prostřednictvím prostředků a sil ministerstva obrany. Pro rok 2010 je v souladu s usnesením Senátu Parlamentu ČR č. 208 ze dne 17. června 2009 a usnesením Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 1285 ze dne 16. června 2009 stanoven mandát pro zapojení sil a prostředků resortu MO v silách ISAF v Afghánistánu v celkovém počtu do 535 osob. Národní úsilí v rámci operace v oblasti zajištění bezpečnosti bude přitom soustředěno do tří základních oblastí

- podpora nasazených sil
- výstavba afghánských bezpečnostních sil
- vyslání kontingentu 601. skupiny speciálních sil.

Z geografického hlediska je cílem dalšího nasazení sil a prostředků resortu ministerstva obrany prostor dvou regionálních velitelství, Regionálního velitelství Střed (RC-C) a Regionálního velitelství Východ (RC-E).

Podpora nasazení sil

Ke konci roku 2009 vyšle Česká republika do Afghánistánu tři dopravní vrtulníky Mi-171Š s podpůrným týmem v celkovém počtu do 110 osob. Kontingent bude plnit úkoly v rámci Oblastního velitelství RC-E, základna Sharana. Přestože budou vyčleněné vrtulníky primárně uvolněny ve prospěch operačního úsilí Regionálního velitelství Východ (RC-E), celkově zlepší přístup českého PRT k vrtulníkové přepravě.

V prostoru RC-C budou působit síly a prostředky resortu MO v Kábulu v celkovém počtu do 100 osob, s tím, že kontingent bude primárně působit na KAIA. Součástí tohoto kontingentu bude i nadále operační výcvikový a styčný tým (OMLT) poskytující výcvik technickému a létajícímu personálu afghánského leteckého sboru v počtu do 15 osob, lehká chemická jednotka a specialisté různých odborností včetně zdravotnického personálu. V rámci velitelství KAIA, jeho řídicího centra a ve strukturách ISAF bude působit český personál, který se bude mj. zabývat celkovou podporou všech českých kontingentů působících v Afghánistánu. Zároveň se předpokládá, že ČR bude působit v počtu do 10 osob na podporu brigádního velitelství ANA.

Neustále napjatá bezpečnostní situace v provincii Lógar nadále vyžaduje nezbytnost zajištění adekvátních podmínek pro fungování civilní složky PRT a realizaci rekonstrukčních projektů. Pro rok 2010 se proto počítá s posílením vojenského prvku PRT. Část posílení bude přitom zahrnovat výcvikové a styčné týmy pro výcvik afghánských bezpečnostních sil (viz níže).

Zlepšení bezpečnostní situace v provincii nelze čekat v řádu měsíců, ale spíše let. Z toho důvodu by se Česká republika měla vyvarovat překotného snižování počtů příslušníků vojenské části PRT, a to především s ohledem na bezpečí civilních expertů, jejichž počet by měl v příštích dvou letech zůstat přinejmenším na stejné úrovni (tj. o čtyři osoby více než během první rotace v letech 2008-2009), případně mírně stoupnout. Výhledové oslabení vojenského prvku PRT Lógar musí reflektovat zejména situaci v oblasti.

Výstavba afghánských bezpečnostních sil

Úpravám afghánské strategie jednotlivých relevantních mezinárodních aktérů je společný rostoucí důraz na výcvik afghánských bezpečnostních sil. Cílové stavy příslušníků afghánské národní armády (ANA) i afghánské národní policie se neustále zvyšují a koncem roku se v souvislosti s doporučeními velitele ISAF generála Stanley McChrystala diskutuje o počtech 240 000 v případě ANA a 160 000 v případě ANP. Rostoucí tlak na robustní posílení výcvikových aktivit v Afghánistánu uznává krátkodobé zvýšené finanční náklady pro mezinárodní společenství, současně vychází z premisy, že výcvik místních bezpečnostních sil je z dlouhodobého hlediska finančně i lidsky méně nákladný než dlouhodobé udržování silné mezinárodní přítomnosti v zemi. S mohutným posílením výcvikových aktivit počítá NATO (založením výcvikové mise NTM-A) i EU snahou o posílení své policejní mise EUPOL Afghánistán.

Možností podpory výcviku afghánských bezpečnostních sil existuje několik. Nová výcviková mise NATO počítá s rozšířením počtu tzv. operačních výcvikových a styčných týmů (OMLTs) v případě ANA a policejních operačních výcvikových a cvičných týmů (POMLTs) v případě ANP. POMLTs přitom nemusejí nutně tvořit policisté, ale počítá se i s nasazením vojáků. Na podporu fungování obou sborů rovněž existují dva svěřenecké fondy, do nichž lze průběžně přispívat.

Podobně EU si je vědoma důležitosti výcvikových aktivit a dlouhodobě se snaží navýšit svou misi EUPOL Afghánistán. Ta se však kvůli nedostatku ochrany sil zpravidla nezabývá výcvikem v poli, ale spíše reformou a zlepšením fungování resortu vnitra jako takového. V průběhu roku 2009 začal být patrný větší tlak uvnitř EU na efektivnější fungování mise, k němuž přispěl i materiál českého předsednictví EU, představený na neformálním zasedání ministrů zahraničí EU na Hluboké v březnu 2009.

Pro období 2010-2012 lze identifikovat několik možností smysluplné účasti České republiky v oblasti výcviku afghánských bezpečnostních sil. Je třeba počítat s tím, že politický tlak ze strany Spojenců na takovou účast bude silít.

V oblasti Regionálního velitelství Východ (RC-E) bude působit operační výcvikový a styčný tým (OMLT) na praporní úrovni, který bude plnit úkoly spojené s výcvikem a rozvojem schopností jednotek ANA. Nasazení týmu je mimořádně žádoucí a je zohledněno již v mandátu pro nasazení sil a prostředků resortu ministerstva obrany pro rok 2010 v podobě navýšení počtu příslušníků vojenského prvku PRT.

Současně je třeba pokusit se identifikovat možnosti účasti ČR na výcviku ANP, nejlépe sestavením policejního operačního výcvikového a styčného týmu (POMLT) v rámci NTM-A. ČR je v této souvislosti pod vytrvalým politickým tlakem Spojenců, který bude bezpochyby pokračovat. ČR by přitom měla nadále pokračovat ve stávající bilaterální výcvikové činnosti.

ČR by měla rovněž aktivně hledat možnosti jak příspěť/příspěvat do svěřeneckých fondů na fungování ANA a ANP. Podobné příspěvky jsou vhodným doplňkem a mnohdy i alternativou přímé účasti v mezinárodních misích za situace, kdy možnosti ČR navyšovat přítomnost v Afghánistánu začínají dosahovat svého potenciálu. MZV hledá prostředky pro příspěví do svěřeneckého fondu na fungování ANP, tzv. Law and Order Trust Fund. MZV na přelomu let 2009 a 2010 počítá s uvolněním částky 100 tisíc EUR na svěřenecký fond na podporu fungování afghánské policie ANP. Podobně MO by se mohlo pokusit najít stejnou částku na podporu fungování svěřeneckého fondu na podporu afghánské armády ANA. Je přitom třeba předpokládat, že podobné příspěvky nebudou poslední.

ČR bude nadále pokračovat v účasti v misi EUPOL Afghánistán, při soustředění českých policistů v Lógaru (pozn. proces jejich umístění do objektu základny koncem roku 2009 prozatím nebyl z důvodu průtahů ze strany EU završen).

Vyslání kontingentu 601. skupiny speciálních sil

Vzhledem k specifickému charakteru potenciálního ohrožení a z kapacitních důvodů na straně Útvaru rychlého nasazení (URNA) Policie ČR převezme v souladu s usnesením Senátu Parlamentu ČR č. 339 ze dne 5. listopadu 2009 a usnesením Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 1474 ze dne 4. listopadu 2009 od 1. ledna do 31. prosince 2010 střežení zastupitelského úřadu Kábul odřad speciálních sil 601. skupiny speciálních sil v celkovém počtu do 20 osob. Úkolem jednotky bude ochrana osob a majetku zastupitelského úřadu ČR v Kábulu, včetně rezidence velvyslance v Afghánistánu.

IV. Závěry a doporučení

Česká republika by se jako aktivní a uznávaný člen mezinárodního společenství měla i nadále podílet na stabilizaci Afghánistánu, který dnes představuje jednu z nejzásadnějších rozvojových i bezpečnostních výzev. Závažnost tématu se v příštích třech letech nezmění.

Česká republika by přitom ve svém národním úsilí o stabilizaci Afghánistánu měla nadále zohledňovat cíle, postupy i nástroje mezinárodního společenství a zaměřit se ve svém stabilizačním úsilí na tři výše zmíněné okruhy, tj. budování institucí, podporu dobrého vládnutí a vlády práva, rekonstrukci a rozvoj a posilování bezpečnosti.

Pro období 2010 – 2012 lze v tomto směru formulovat následující doporučení.

V oblastech budování institucí, podpory dobrého vládnutí a vlády práva je třeba podporovat a systematicky prohlubovat vhodně zaměřené aktivity PRT v Lógaru. Současně je vhodné identifikovat smysluplné svěřenecké fondy na podporu budování institucí a zásad dobrého vládnutí na centrální i provinční úrovni. Umožní-li to stav veřejných financí, Česká republika by měla hledat způsoby, jak do takových fondů příspěť a jakýkoli takový příspěvek zřetelně politicky deklarovat na relevantních mezinárodních fórech.

V oblasti rekonstrukce a rozvoje se doporučuje udržovat stávající kombinaci rozvojové pomoci jednak prostřednictvím PRT Lógar, ale i ostatních rozvojových projektů a v případě

potřeby též humanitární asistence. Přestože PRT Lógar není jediným nástrojem pro realizaci rozvojových aktivit ČR v Afghánistánu, jeho role je naprosto zásadní. V souvislosti se všeobecně uznávaným rostoucím významem civilních prvků stabilizace země, navyšováním počtu civilních expertů v PRT a s množstvím probíhajících rozvojových projektů, se doporučuje kompenzovat krácení prostředků pro PRT Lógar vynucené rozpočtovými škrty MZV (z 80 milionů v roce 2009 na 64 milionů korun v roce 2010) a najít způsob, jak jejich objem pro období 2010-2012 navýšit na částku 100 milionů korun ročně s co nejvyšší zárukou plnění pro lepší předvídatelnost a dlouhodobé plánování. MZV v této souvislosti připraví příslušné podklady pro rozhodnutí vlády ČR.

V oblasti posilování bezpečnosti včetně výcviku afghánských bezpečnostních sil a v kontextu všeobecného navyšování mezinárodní vojenské přítomnosti v Afghánistánu jako nezbytné podpůrné složky pro civilní rekonstrukci, by Česká republika měla v následujících letech udržovat své vojenské angažmá v zemi přinejmenším na úrovni schválené Parlamentem ČR pro rok 2010. Zvláštní pozornost by přitom měla věnovat výcvikovým aktivitám, které jsou již nyní klíčovou součástí afghánského úsilí řady organizací, jichž je ČR členem, zejména NATO a EU. Českou účast na výcviku afghánských bezpečnostních sil lze přitom zvyšovat a současně zviditelňovat několika způsoby – vytvářením operačních výcvikových a styčných týmů pro výcvik armády (OMLTs) a policie (POMLTs) v rámci afghánské výcvikové mise NATO NTM-A, pokračováním bilaterální výcvikové spolupráce, navyšováním počtu příslušníků policie ČR v misi EUPOL Afghánistán či přispíváním do svěreneckých fondů, vytvořených pro podporu fungování ANA a ANP. Aktivní účast ČR je ve všech těchto případech žádoucí a přináší zemi zásadní politické body na klíčových mezinárodních fórech. Je nesporné, že podmínkou realizace řady návrhů uvedených v tomto odstavci bude nutná těsná spolupráce mezi ministerstvy zahraničních věcí, obrany a vnitra.

